

Ahmet Yesevi ve Türklerde İslam'ın yayılması

Eski Türklerin TEK TANRI

dinine inandıkları ve bu dinin bu anda yitirilmiş bir kutsal kitabının da olduğu görüşlerine katılıyorum. Araştırmalar derinleştikçe ve genişledikçe bu gerçek ortaya çıkacak...

Sözgelimi 14. yüzyılın başlarında Mısırlı Türk Tarihçisi Aybeg'in sözünü ettiği Türklerin kutsal kitabı "Ulu Ata Bitikçi" elde yok... Gürcü kaynaklarında Tek Tanrı'ya inanılan ve "Mengü Tangrı Gücündür" (Sonsuz Tanrı'nın Gücüyle) diye başlayan kitaba da ulaşılabilmemiş değil... Kim bilir... Belki bir gün bir yerlerden ortaya çıkacak... Belki de ikisi aynı kitap...

Bilinen gerçek, Türklerin İslam dinine geçmeden önce birçok dine girip çıktıkları... Sanıldıkça gibi ve yanlış anlatıldıkça gibi İslam'dan önce Türkler pamanist değildiler. "Paman" sözü Türkçe değildir. Türklerde pamanlara "kam, oyun, baksı" gibi adlar verilirdi. Bugün de öyledir...

Pamanizmi din haline getirenler olmakla birlikte temelde din değildir. Yaygın adıyla pamanizm bir din olmaktan çok, madde ötesi görüşlere dayalı bir duru görüş ve sadaltma yöntemidir. Çok ilginç yeni Türkler hangi dine girerlerse girsinler bu yöntem o dinin içine sızarak ya da yanında yürüyerek varlığını sürdürmüştür. Bugün de öyledir...

Çoğunlukla Karahanlı Han'ı Satuk Buğra'nın 10. yüzyılın ortalarında Müslümanlığa girmesi Türklerde İslam'ın yayılmasının başlangıcı olarak söylenir. Bu söylentide bir gerçeklik varsa da, Karahanlılardan önce Yüce Bulgar-Türk Devleti'nde İslam'ın yaygın olduğu başka gerçektir.

11. yüzyılda Türkler arasında Müslümanların sayısı çoalmakla birlikte, yine de birçok Türk topluluğu nesturi Hıristiyan, Musevi, mani, buda ve eski Gök Tanrı inanışlarına bağlı kalmayı sürdürüyordu. Anadolu coğrafyasında ise ortodoks Türklerin varlığı bilinen bir konudur.

Yine Ahmet Yesevi okulunda yetişen öğretmenlerin birinci görevi; henüz İslam'a girmeyen Türkler ve yakın uluslar arasında dini yaymak; Müslümanlaştıranlara ise dinin gerçeğini öğretmektir.

12. yüzyılın ikinci çeyreğinden başlayarak Ahmet Yesevi'nin öğrencilerinin bu görevlerini başarıyla yerine getirdikleri ve sonraki yüzyıllar boyunca da yine öğrencilerin öğrencilerinin aynı görevi yaptıklarını biliyoruz.

13. yüzyılın başlarından başlayarak Cengiz oğulları egemenliğinde kurulan düzen içinde en büyük işi yine Ahmet Yesevi öğrencileri yapmış ve Cengiz'in torunlarının Müslümanlaştırmaya Türkçeye ve Türklükte kazandırmışlardır.

Cengiz'in büyük oğlu Cuci'nin oğlu Berke, Altınordu Hanı iken Ahmet Yesevi'nin öğrencisi Sarı Saltuk tarafından İslam'a kazandırılmıştır. Berke'nin başkomutanı Nogay'ı da yine Sarı Saltuk Müslümanlığa geçirmişti. Bu-günkü Özbek halkına adını veren Cuci'nin torunu Özbek Han'ı İslam bilincini ve bilgisini veren ise Baba Tüklü diye bilinen Yesevi öğrencisidir.

Bizans egemenliğindeki Anadolu'ya yerleşen Hıristiyan Kıpçak ve Oğuzlar arasında İslam'ı yaygın yapan yine Yesevi dervişleridir. Anadolu'nun ve Rumeli'nin birçok köyünde; yakın tepelerde; bu derviş-öğretmenlerin mezarları vardır. Bugün bile o mezarlarda yatan kişilerin köylerine

Müslümanlıđý getirdiđini köylülerden dinleyebilirsiniz.

Türlere Araplarýn zorla Müslümanlıđý kabul ettirdikleri ise bilimlik temelleri olmayan bir iddiadan ibarettir. Emevilerin Türk dünyasýna yönelik saldýrýlarý dünyalýk amaçlara yönelikti. Tersine Müslüman olmalarýyla alacaklarý vergi azalacađýndan Türklerin Ýslam'a girmesinden hoşlanmýyorlardý. 751 yýlýnda Talas'ta Çinlilere karþý birlikte yürütülen savaþ dolayýsýyla dođan yumuþama Ýslam'a ilgiyi artýrmýþ ise de asýl büyük katýlýmlar tasavvufçularýn çabalarýyla ortaya çýkmýþtır. Hallacý Mansur'un bu yolda bep yýl çabaladıđýný bir örnek olarak verebiliriz.

Bütün çabalara karþýlýk Yesevi okulunu bitiren öđret-menlerin, Türkler ve yakýn uluslar arasýnda Müslümanlıđý ve Müslümanlaþmýþ olanlara dođru Müslümanlıđý yaymakta en büyük pay sahibi olduđunu söyleyebiliriz.

Bu yüzden Türk'ün Müslümanlıđýnda tasavvuf renkleri ađýrlýk kazanmýþtır.

Diyorum ki; Milletimiz arasýnda yaygýn olan ortak din bilincini, dođrudan Ahmet Yesevi'ye borçluyuz.

17.5.2016

Namýk Kemal Zeybek